

2.ÜNİTE

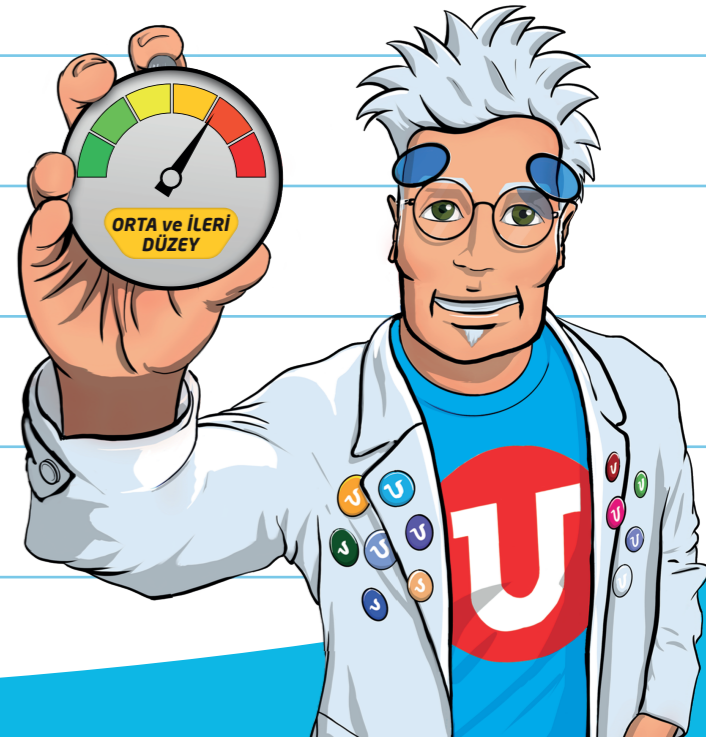
U

TYT Orta ve İleri Düzey Türkçe Soru Bankası

Cümlede Kavramlar - I

FATMA GÜL ÖRS

CÜMLEDE KAVRAMLAR- I

ÜSLUP- İÇERİK

ELEŞTİRİ

DEĞERLENDİRME

KARŞILAŞTIRMA

İçerik:

- Ele alınan konudur.
- “Bu cümlede ne anlatılıyor?” sorusunun yanıtıdır.

Örnek:

- Usta yazar, son romanında genç bir avukatın aldığı bir dava sürecinde yaşadığı ilginç olayları anlatıyor.

Üslup:

- Konunun ele alınış tarzıdır.
- “Bu cümlede konu nasıl anlatılıyor?” sorusunun yanıtıdır.
- “Tarz, teknik, anlatım, dil, ifade” gibi sözcükler üslup cümlelerinde ipucu olarak kullanılabilir.

Örnek:

- Usta yazar, son romanında konuları ince ince işlemiş, olayları detaylı bir biçimde ele almış, yer yer ironik bir söylem yeğlemiştir.

Örnek:

- (I) Sanatçı, bütün yapıtlarında öne sürdüğü görüşleri aracılığıyla "Doğu ve Batı arasında köprü kuruyor."
- (II) Ancak onun yapıtları, bunun çok ötesinde bir nitelik taşıyor.
- (III) En başta insanın içsel gelişmelerini ustaca betimliyor.
- (IV) Yaşamın karmaşıklığının, çeşitliliğinin yorulmak bilmez bir tanığı bu yapıt.
- (V) Batı'nın postmodern roman tekniğini ve Doğu'ya özgü geleneksel anlatım biçimlerini bir potada eritiyor.

Eleştiri:

- Bir yapıtın, sanatçının, konunun doğru ve yanlışlarını bulup göstermek amacıyla inceleme işine **eleştiri** denir. Ele alınan yapıt-sanatçı-konunun beğenilen yönlerinin ortaya konmasına **olumlu eleştiri**; beğenilmeyen, yanlış yönlerinin ortaya konmasına **olumsuz eleştiri** denir.
- Kimi yargılarda, sözü edilen şeyin hem beğenilen hem beğenilmeyen yönleri belirtilir yani hem olumlu hem olumsuz eleştiri birlikte verilir.

Örnek:

(I) Yazar, son yıllarda sıklıkla ele alınan konulara farklı bir açıdan yaklaşmış, müzik bilgisiyle zenginleştirmiş eseri.

(II) İnceliklerle dolu bu romanın sonu biraz heyecan verici olabilirdi.

(III) Ayrıca bazı karakterler kurguya katkıda bulunmadıkları hâlde yer tutuyorlar.

(IV) Natalie'nin daha önemli bir rol oynayacağını sanıyor okur ama o, işlenmemiş bir karakter olarak kalıyor.

Değerlendirme:

- Değerlendirme "bir şeyin özünü, önemini, nitelik ve niceliğini; bir şeyin değerini saptamak" demektir. Değerlendirme cümleleri yoruma dayalı olduğu için bu tip cümleler aynı zamanda öznel yargı örneğidir.

Örnek:

(I) Yazar, herhangi bir sanatsal ilke ve kurala bağlı kalmadan, aklına esen her şeyi olduğu gibi romanına aktarmıştır.

(II) Yaşamı boyunca beş roman, yüz öykü yazmış, Fransız ve İngiliz yazarlarından birçok çeviri yapmıştır.

(III) Öykü ve romanlarında gerçekçilik akımının ilkelerine, kurallarına sık sık sıkıya bağlı kalmış, bu akımın en güzel örneklerini ortaya koymuştur.

Karşılaştırma:

- İki varlık, iki kavram arasındaki benzer ya da farklı nitelikleri bir arada vererek düşünceyi belirtmektir.
- Karşılaştırma cümlelerinde karşılaştırılan iki varlık, kavram-şey ve karşılaştırma yönü bulunmalıdır. Bunlardan herhangi biri eksik olursa cümlede karşılaştırma anlamından söz edilemez.
- Örneğin, "İzmir Aydın'dan büyüktür." cümlesinde "İzmir" ve "Aydın", "büyüklük" açısından karşılaştırılmıştır. Bu cümlede hem karşılaştırılan iki şey, hem de karşılaştırma yönü vardır.

Örnek

- (I) Mars gezegeni, büyüklük bakımından Dünya'mızın yaklaşık yarısı kadar.
- (II) Yüzey yapısı da Dünya'mızın kayalık bölgelerine benzer.
- Mimar Sinan da insanda derin saygı uyandıran Osmanlı saltanatının en büyük şahsiyetlerinden biridir.

Örnek:

(I) Mezarda normal insan boyutlarında yapılmış askerler, savaş atı ve hayvan heykelleri vardı.

(II) Her biri ötekinden farklı olan bu heykeller, olağanüstü güzellikteydi ve gerçek gibiydi.